مسئولیت متن و شکل بدوش نویسندهٔ مضمون میباشد، عقیدهٔ نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاین نمی باشد

آصف بهاند ۲۰۲۳/۰۵/۲۱

د هیلمند اوبو د دفاع لپاره

مورږ هر يو بايد «كک» شو

لومړی برخه

بې لـــه ککه دا جـګـړه ګـټلې نـــه شـو
د هـیرمند پر اوبو بند ژغورلی نه شـو

د پـیـلانـو جـنـګ تــه کک پـهـلوان بـویـه
چې هر ګورز يې زنځيري پیل راګوزار کړي

(عبدالغفور لېوال)

د «کک او زرينه» د منظومې اصلي موضوع د افغانستان اوبه دي چې حريص ګاونډي له ډېرو پخوا زمانو څخه سترګې ورته نيولي دي او ډېر وختونه يې په وړيا ډول تر ستوني تېرې کړې هم دي.

کله چې د ګران دوست عبدالغفور لېوال د «کک او زرينه» منظومې د چاپ دروګه شوه، ما د دې منظومې په باب څو جملې وليکلې او هيله مې څرګنده کړه چې د دې منظومې د بشپړولو کار ګړندی شي، ژر تر ژره دې چاپ او ګرانو هېوادوالو ته د لوستلو لپاره وړاندې شي. په «کک او زرينه» منظومې کې د هيرمن د اوبو تاريخي او سياسي اړخونه په هنري ژبه بيان شوي دي.

په منظومه کې د مدبرې زرينې تر لارښونې لاندې اوه قومونه سره يو کېږي، کک پهلوان اړايستل کېږي چې د خپل هېواد او خلکو د ملکيت (اوبو) د ساتنې او دفاع په خاطر د مبارزې ميدان ته راودانګي چې همداسې هم وشول.

د ايران د اخوندي رژيم مقاماتو په غيرديپلوماتيکه ژبه يو ځل بيا د خپلو نيکونو غير قانوني غوښتنې مطرح کړې دي، د هر بادرکه هېوادوال دنده ده چې د خپلو اوبو د ماليکت د دفاع په خاطر غږ وباسي، په تېره د اوبو د مديريت متخصصين بايد د مبارزې په دې ميدان کې د خپل ملي مسؤليت پربنا، له خپلو ملي ګټو په مسلکي او عالمانه ډول دفاع وکړي.

اوس بيا د ايران د مفتخورو واکدارانو د غير ديپلواتيکو غوښتنو په پيل سره د هيرمن د اوبو موضوع راښورېدلې ده، زه همدمره کولای شم چې د لېوال صاحب د «کک او زرينه» منظومې په باب خپل هغه يادداشتونه او يوه مقاله چې پخوامې د «اوبه، وينه او مينه ـ په «کک او زرينه» کې د وطنپالنې روحيه او بنکلايزجوړښت يې» ترسرليک لاندې ليکلي او خپره کړې وه، يو ځل بيا خپره کړم او په دې ډول خپلو هېوادوالو ته د موضوع مهموالی ورپه زړه کړم:

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له راالیرلو مخکي په ځیر و لولئ

۱ ـ یادداشتونه:

د «کک او زرینه» منظومې تر چاپ وړاندې مې چې د منظومې د پياوړي شاعر ښاغلي لېوال په پته څو جملې او هیلې لیکلې او مطرح کړې وې، دلته يې يو ځل بیا رااخلم:

«زما د ګران دوست، زما د خوښې وړ شاعر او قلموال، ښاغلي غفور لېوال د نوې منظومې «کک او زرينه» ښکالو اوریدل کيږي. د لويي نیکمرغۍ ځای دی چې د لېوال صاحب د «کک او زرینه» په خپريدو سره به له يوې خوا د پښتو شعر خزانه بډايږي او له بلې خوا د هیواد د تاریخ په دې حساسو شیبو کې چې ښکاره دوښمن موږ ته خپل طبعي حق هم نه راپرېږدي، لیوال داسې يو تاریخي واقعیت، د هنر په مټ او د شعر په ژبه د درنو هیواد والو مخې ته ږدي.

زه همدا اوس، د همدې کرښو په وسیله د «کک او زرینه» د بشپړېدو او خپرېدو مبارکي لومړی لیوال صاحب ته او بیا د پښتو ادب او افغانستان ټولو خواخوږو او مینه والو ته وړاندې کوم.

ما له دې نه مخکې د ښاغلي لیوال دوې نورې منظومې «هوسۍ» او «لام او ايلينو» لیدلې او په خورا مينه او دقت مې يو ځل نه، څو، څو ځلې لوستې هم دي.

د ۲۰۱۷ کال د جولای په شلمه مې د فیسبوک پر پاڼو ولوستل چې «کک او زرینه» هم د بشپړېدو پړاو ته ور نږدې ده. دا <u>زيرى</u> ښاغلي لیوال په دې تورو سره موږ ته را ورساوه:

«چې د تاريخ په روايت مو نيکونو څنګه د هيرمند اوبه ساتلې او د ګاونډيو په وړاندې يې د دغه سيند ساتنه کوله، تاسو به يې د (کک او زرينه) يا ساکستان په منظومه کې ډېر ژر ولولئ (ان شاالله).

د دې منظومې لس سلنه کار پاتي او نور مې بشپړ کړی دی.

د ساکي پرتم په څېو کې ورځ په ورځ ډوبيږم او په حيرانتيا، حسرت او افسوس ګورم، چې زموږ نيکونه تر موږ هوښيار وو، هغوی تر موږ ډېر زموږ د روانو اوبو پر اهميت او ارزښت پوهېدل. د ساکانو اووه ـ سره دوښمني خپلځاني ـ د هيرمند د اوبو ساتنې په پار، سره يوځای شوي او په خپلو کې يې مرګ ژوبله پرېښوده.
خو، ولې موږ، اوس، د خِرد په دې زمانه کې دومره هوښيار او مېړني نه يو؟»
او يوه ورځ وروسته (۲۰۱۷ کال د جولای يوويشتمه) يې بيا <u>داسې</u> وليکل:

«... او منظومه بشپړه شوه، تر دې وروسته يې پوښتنه له خپرونکي (ناشر) څخه کوئ،
دا يې هم د پای څو کرښې:

...سمند ځي په منډه، منډه تر هيرمنده
چې د عشق نوی داستان ورته بيان کړي
په خوږو څپو ماړه دوه ميتان کړي
هيرمند مست دی، هيرمند غاړي، غاړي غورځي
هيرمند خپلو مېلمنو ته لاري ځاري
هيرمند ترې دی، چې راشي دوه مينه
د څپو تندی يې کېږدي پر لمنه
پېرۍ وشوې چې هيرمند څپي، څپي دی
مست، سرکښه ، ډک له شوره، له هيبته
سيند د کک ـ زريني عشق ته سلامي دی
له هغه وخته تر ننه لا جاري دی.»

او په داسې يوه حساسه شيبه کې دا کار کيدونکی دی چې دوښمن غواړي ټول هيرمند ونغري، تر ستوني يې تير کړي او کوربانه په ټکنده سره غرمه کې تږي پريږدي. سره له دې چې په شاعر امر کول او يا دستور او فرمايش ورکول نا سم کار دی، خو زه له ښاغلي لیوال نه عاجزانه هيله کوم:
هر څومره چې ژر کيدای شي دا منظومه دې چاپ او تر لوستونکو پورې ورسوي.
ما په فيسبوک کې د دې خبر په کامنټ کې غوښتل چې دوې جملې وليکم، ومې هم ليکلې، خو په تيروتنې سره دا دوې جملې را نه جلا، جلا پوست شوې. هغه دوې جملې دا دي:

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ

چي بيا يو ليک ليکم نو کله به وي
اوس به يي نه ليکم په زړه مي دي وي

خو لږ. شيبه وروسته مي دا ليک هم په نثر وليکه او هم مي د شعر په ژبه. لومړی يي نثر او وروسته به يي شعر تاسو درنو لوستونکو سره شريک کړم:

فکر کوم تاسو د ښامار پر سبک روان ياست، تاسو مو له فکر او قلم نه د نوي زماني ښامار جوړ کړئ، داسي ښامار چي خلک او وطن د خپلي خولي د ځانځانی په اور ونه سيځي، بلکي د خپلي خولي اور د دښمن پر لور ور سم کړي او د «هوسی» آزادي وساتي، د «لام او ايلينو» بلورستان وژغوري او ساکستان وژغوري، افغانستان وژغوري!

وژغـوره

(غفور ليوال ته)

تــه آزادي د يـــو انسـان وژغــوره
لام، ايـلـيـنو بـلـورستان وژغــوره

متـي دي بـډ وهــه تـکړه شه ور ته
ساکان، هيرمند او ساکستان وژغوره

پرينږدي چي د ساکستان ويني او اوبه د دښمن ستونی لوند کړي.

دا مي هم شعر:

تــه يـــو لـيـوال د اسطــورو، د شــعــر
تـــا د هـــوسی ســـا، قـــدمـونــه انـځور

بـــيـا پـــه قـلـم دي تـيـــره و تـــوږلـــه
د سنـــګـتــراش ځـيــره دي وايــســتـلـــه

لام ايـــلـــيــنــو دي پـــه کـــي ودرول
وچـــو دبــــرو کـــي دي وخــوځـــول

زمـا لـــه لام نـــه ايـلـيـنــو خــوښـه ده
لـه ايلينو نـه مي لام نور هم خوښ دی

اوس دي د «کــک، زريني» لار څارمه
سترګي پـــه لار يـــمـــه او پـيـار څارمه

چـي بـيـا يــو لـيـک ليکم نو کله بـه وي
اوس بـه يي لـيکم چي په زړه مي نـه وي

او تـا نـه هيلـه مـي هـمدومـره ده بس:
صرفه ونه کړي په هيڅ څه او خپل وس

خـلـک را پــورتـه کړه پارسيانو مخ ته
د دوی او نـــورو دښـمـنـانـو مــخ ته!»

۲۰۱۷/۰۷/۲۱
هيدرسليف
ډنمارک

نوربيا

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکني د ليکنيزی بني پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکي په ځير و لولـئ